

Handläggare: Jan Lind
Staben
Tel: 508 264 71
s.jan.lind@gfk.stockholm.se

2001-05-22

Dnr 00-007-1338:1

Till
Gatu- och fastighetsnämnden

**Åtgärder för minskade växthusgasutsläpp
Skrivelse från Per Bolund (mp) och Viviann Gunnarsson (mp)**

FÖRSLAG TILL BESLUT

Gatu- och fastighetsnämnden besvarar skrivelsen med gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande.

Olle Zetterberg

Lennart Gustafsson

Jan Lind

SAMMANFATTNING

Skribenterna vill att kontoret återkommer till nämnden med en redovisning av åtgärder för att uppnå det av kommunfullmäktige 1998 satta målet att minska utsläppen av växthusgaser med 20 % till år 2005, samt en analys av om dessa åtgärder är tillräckliga.

Förslag till gatu- och fastighetsnämndens åtgärder för att bl a begränsa utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser redovisas successivt av gatu- och fastighetskontoret i budgetsammanhang integrerat i kvalitetsarbetet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har redan fullmäktiges uppdrag att följa och i planerade miljöbokslut avrapportera utvecklingen, samt att år 2002 göra en ny uppföljande studie. När denna uppföljning föreligger torde finnas förutsättningar att bedöma om och i så fall vilka eventuella ytterligare åtgärder som erfordras.

Vi pekar också på att miljömålen enligt vår uppfattning måste medge avvägningar mot andra samhällsintressen för att undvika orimliga

konsekvenser. Det bör inte heller glömmas bort att växthusgasproblematiken är ett globalt problem.

Vidare gäller att många miljöåtgärder är synnerligen kostnadskrävande och kräver statliga bidrag för att kunna förverkligas. I regeringens ekonomiska vårproposition ingår bl a mer resurser för att nå miljö kvalitetsmålen, bland annat till klimatåtgärder år 2004. Mer detaljer om denna satsning kommer i en klimatproposition i höst. Vi kommer med intresse att följa den fortsatta utvecklingen av de statliga miljö satsningarna och försöka få del av kommande statsbidrag.

SKRIVELSE

I skrivelsen erinras om att Stockholms kommunfullmäktige i september 1998 antagit som mål att minska utsläppen av växthusgaser med 20 % till år 2005 och gett de centrala nämnderna ansvaret för att målet skulle uppnås.

Skriventerna vill att kontoret återkommer till nämnden med en redovisning av de åtgärder som ska vidtas för att uppnå detta mål, samt en analys av om dessa åtgärder är tillräckliga.

GATU- OCH FASTIGHETSKONTORETS SYNPUNKTER

Förslag till gatu- och fastighetsnämndens åtgärder för att bl a begränsa utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser redovisas successivt av gatu- och fastighetskontoret i budgetsammanhang integrerat i kvalitetsarbetet. Vi har även berört växthusgasproblematiken i andra sammanhang såsom i yttranden över olika statliga utredningar.

Bakgrund

Växthusgasproblematiken är föremål för omfattande uppmärksamhet både internationellt, på riks- och länsnivå och inom Stockholms stad.

I det förra våren framlagda slutbetänkandet från den statliga klimatkommittén ”Förslag till svensk klimatstrategi” (SOU 2000:23) angavs bland kommitténs goda exempel på kommunalt miljö/klimatarbete bl a att Stockholms stad bedriver ett omfattande arbete och har arbetat fram ett handlingsprogram mot växthusgaser.

I samband med att gatu- och fastighetskontoret granskade slutbetänkandet anförde vi bl a följande i tjänsteutlåtande 2000-05-26.

Stockholms handlingsprogram mot växthusgaser mm

Gatu- och fastighetskontoret vill nämna att gatu- och fastighetsnämnden är en av de nämnder och bolag i Stockholm som

sedan länge bedriver ett målinriktat, strukturerat och allt mer systematiskt miljöarbete.

Kommunfullmäktige fastställde 1998-06-08, dvs endast en månad efter att regeringen beslutade om direktiven för klimatkommittén, ett av miljö- och hälsoskyddsnämnden utarbetat förslag till Handlingsprogram mot växthusgaser (utl 1998:111). Därmed blev det stadens mål att minska koldioxidutsläppen med 20 % år 2005 jämfört med år 1990.

Berörda nämnder och bolag fick i uppdrag att verka för att de i handlingsprogrammet föreslagna åtgärderna eller åtgärder som ger motsvarande koldioxidreduktion, snarast påbörjas. Bolag och nämnder fick också i uppdrag att arbeta in stadens klimatmål i sin egen verksamhetsplanering och uppföljning, utarbeta egna operativa program samt varje år redovisa vilka åtgärder som vidtagits och koldioxidpåverkan av åtgärderna. Detta sker enligt fullmäktiges beslut lämpligen inom ramen för miljöledningssystemet. Kommunstyrelsen fick bl a i uppdrag att arbeta för att internationella och nationella skatter och regler ändras för att underlätta lokalt klimatarbete enligt handlingsprogrammet. Miljö- och hälsoskyddsnämnden fick i uppdrag att följa och i planerade miljöbokslut avrapportera utvecklingen, samt att år 2002 göra en ny uppföljande studie.

Gatu- och fastighetsnämnden hade 1997-10-07, innan miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnade sitt förslag till fullmäktige, yttrat sig över ett av miljöförvaltningen översänt förslag till handlingsprogram. Nämnden tillstyrkte i huvudsak miljöförvaltningens förslag. Gatu- och fastighetskontoret (tj utl 1997-09-18) hade redovisat kritiska synpunkter på både metodfrågor, beräkningsprinciper och gjorda beräkningar. Kontoret ansåg att en naturlig utgångspunkt för val av åtgärder är att dessa väljs så att minsta möjliga intrång sker i människors välfärd, komfort och ekonomi. Kontoret ifrågasatte om det i dagsläget finns tillräcklig förståelse hos medborgarna för de i många fall långtgående samhälleliga ingrepp av ekonomisk och/eller legal karaktär som föreslogs. Trots bristerna ansåg kontoret att ett handlingsprogram ändå utgör en värdefull sammanställning av åtgärdsbehovet inom de dominerande sektorerna trafik respektive el och uppvärmning.

Åtgärder som följer av det av fullmäktige fastställda handlingsprogrammet mot växthusgaser inarbetas successivt i gatu- och fastighetsnämndens årliga budgetar och verksamhetsplaner. Fastighetsuppvärmningen svarar för 66 % av koldioxidutsläppen i staden varför det är angeläget att energieffektiviseringen inom stadens stora fastighetsbestånd fortgår med oförminskad eller om möjligt ökad intensitet. Ingen statistiskt påvisbar sådan effektivisering hade dock skett under 1998. Under hösten 1999 genomfördes en miljörevision av fastighetsförvaltningen av utomstående certifierade miljörevisorer. Den granskningen resulterade i rekommendationer och förslag till fortsatta miljöåtgärder. Fastighetsförvaltningen fortsätter, som framgår

av verksamhetsplanen för innevarande år, att fokusera miljöarbetet på områdena energieffektivisering, källsortering, miljövänliga transporter och bra inomhusmiljö.

Skogsbruket på stadens skogsfastigheter har befunnits följa ambitioner, intentioner och målsättning enligt den svenska FSC-standarden för skogsbruk. FSC står för gott skogsmannaskap och är den ledande miljöcertifieringen för skogsbruk.

I samband med nybyggande på stadens mark tillämpas stadens av bl a gatu- och fastighetsnämnden 1997 utarbetade program för ekologiskt byggande som bl a innehåller åtgärder syftande till god energihushållning och därmed begränsade växthusgasutsläpp. Programmet har nu utvärderats. I tjänsteutlåtande 2000-04-27 föreslås att det efter viss revidering antas som fortsatt riktlinje för nybyggnad i Stockholm.

Trafiken är den andra stora utsläppskällan. Här pågår i gatu- och fastighetsnämndens regi flera åtgärder som tillsammans syftar till att uppnå stadens utsläppsmål. Bland dessa kan nämnas satsningar på ökad cykelanvändning, miljözonen, förberedelser för förbättrad trafikinformation, det av kontoret införda första miljöbilsbaserade bilpoolsystemet i staden, m fl åtgärder. Även införandet av miljökrav på arbetsmaskiner kommer på sikt att minska utsläppen.

Beräkningen av reduktionspotentialen för olika typer av åtgärder är teoretisk, varför endast utvecklingen under flera år kan ge svar på om vidtagna åtgärder varit tillräckliga. Denna uppföljning avrapporteras lämpligen i stadens miljöbokslut.

Gatu- och fastighetskontoret har under senare år arbetat efter det miljöprogram och miljöledningssystem som nämnden beslutade om i mars 1996. Fullmäktige har i juni 1999 reviderat stadens miljöpolicy och miljöledningssystem och uppdragit åt nämnder och styrelser att till år 2001 ha genomfört heltäckande miljöutredningar som underlag till miljöprogram integrerat i verksamhetsplanerna för år 2001, samt redovisa en strategi för hur kvalitetsutvecklingsarbetet och miljöledningssystemet ska integreras. Inom kontoret pågår nu arbetet med att anpassa miljöledningssystemet.

Målavvågningar mm

Vi vill också nämna att vi i yttrandet över miljömålskommitténs slutbetänkande "Framtidens miljö – allas vårt ansvar" (SOU 2000:52) tvingades konstatera att trots att Stockholm i enlighet med sin nyligen beslutade översiktsplan har som strategi att i första hand utnyttja redan bebyggd mark för nya bostäder mm, och trots höga miljöambitioner i enskilda projekt, och trots att byggandet sedan länge gått på sparlåga och inte ökat annat än måttligt under den senaste tiden, verkar det som om detta inte räcker för att uppfylla ens den av statsmakterna nyligen beslutade

miljökvalitetsnormen för kvävedioxid. Länsstyrelsen hade således nyligen vänt sig till regeringen och bl a påtalat att om lagen tillämpas strikt så innebär detta i princip att inget ytterligare byggande för närvarande kan ske i länet. Länsstyrelsen ser det inte som realistiskt att tillämpa lagen strikt i alla planärenden intill dess ett åtgärdsprogram tagits fram för att klargöra vilka åtgärder som är nödvändiga för att miljökvalitetsnormen för kvävedioxid inte ska överskridas någonstans i länet år 2006.

Vi har i stockholmsregionen för närvarande en stor bostadsefterfrågan. Man kan förmoda att den situationen kommer att bestå under lång tid. Behoven av förstärkningar av trafikapparaten är också betydande. Vi har, som också framhölls i yttrandet över miljömålskommitténs förslag, svårt att se hur sådana behov ska kunna tillgodoses om miljökraven ställs ännu högre än för närvarande och ges en absolut och bindande verkan. Kontoret avstyrkte därför förslagen till tvingande koppling av miljömålen till lagstiftning, men ansåg att de utgör en bra inspirationskälla och utmaning i arbetet för en långsiktigt hållbar utveckling.

För att vi ska få ett fungerande och i alla avseenden uthålligt samhälle kan inte bara miljökrav tillgodoses. Miljömålen måste enligt vår uppfattning för att undvika orimliga konsekvenser medge avvägningar mot andra samhällsintressen.

Det bör inte heller glömmas bort att växthusgasproblematiken är ett globalt problem. Som både klimatkommittén och miljömålskommittén framhållit kan de svenska miljömålen i många fall inte nås utan ett aktivt internationellt arbete och internationella överenskommelser. Vi har framhållit att det knappast är rimligt att tillämpa strängare miljörestriktioner inom landet än vad som krävs enligt internationella överenskommelser. Vi befarar att många miljörestriktioner slår särskilt hårt mot storstadsområdena.

Att lägga en död hand över landets utvecklingscentra såsom Stockholm m h t att den lokala miljösituationen är något sämre än i andra landsdelar, skulle knappast gagna landet som helhet.

Statliga miljöåtgärder

Vidare gäller, som vi också framhöll i yttrandet över miljömålskommitténs slutbetänkande, att många miljöåtgärder är synnerligen kostnadskrävande och kräver statliga bidrag för att kunna förverkligas.

Vi vill nämna att i den av regeringen till riksdagen nu överlämnade ekonomiska vårpropositionen ingår bl a olika miljöåtgärder. Enligt ett pressmeddelande från miljödepartementet blir det mer resurser för att nå miljökvalitetsmålen, bland annat till klimatåtgärder, sanering av förorenad mark och biologisk mångfald.

Under 2002 och 2003 satsas enligt pressmeddelandet ytterligare cirka 400 miljoner kronor. Under 2004 satsas - utöver de 400 miljonerna - 1,1

S

miljarder kronor extra, det vill säga totalt sett ytterligare 1,5 miljarder kronor jämfört med 2001.

Följande satsningar uppges göras under åren 2002-2004:

- Regeringen kommer under våren 2001 att lämna förslag till hur miljö kvalitetsmålen ska nås. För att nå miljö kvalitetsmålen förstärks miljöområdet med 1,5 miljarder kronor från 2004. Det innebär bland annat ökade satsningar på marksanering och biologisk mångfald, till exempel marina reservat, skydd av värdefulla myrmarker, restaurering av vattendrag och inköp av värdefull skog. Det innebär också en satsning på att minska koldioxidutsläppen (se nedan).
- Formas (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande) får totalt 250 miljoner kronor till ett miljöforskningsprogram om biologisk mångfald och hållbar utveckling.
- Totalt 65 miljoner kronor för att kartlägga utbredningen av radon och för att sanera radonhus. Denna satsning beskrivs mer detaljerat i en inomhusproposition som regeringen kommer att lägga fram senare under mandatperioden.
- År 2004 kommer regeringen att tillföra 400 miljoner kronor för stöd till investeringar som leder till minskade koldioxidutsläpp och som främjar energihushållning. Mer detaljer om denna satsning kommer regeringen att presentera i en klimatproposition som läggs under hösten 2001.

Områden *	2002	2003	2004
Sanering av förorenade områden	150	100	550
Biologisk mångfald	175	175	525
Miljöforskningsprogram	80	80	90
Radonsanering	13	26	26
Klimatsatsningar	-	-	400

*Alla summor är i miljoner kronor

För att få bättre underlag för det fortsatta klimatarbetet har regeringen nyligen gett Naturvårdsverket tre olika uppdrag med anknytning till klimatfrågan. Uppdragen är ett led i arbetet inför höstens klimatproposition och presenteras i ett pressmeddelande från miljödepartementet enligt följande.

- Det första uppdraget gäller bilars utsläpp av koldioxid i relation till deras transportkapacitet.

Naturvårdsverket ska utreda hur personbilar kan miljöklassificeras så att deras bränsleeffektivitet avspeglas i fordonsbeskattningen. Flera utredningar (Miljöklassutredningen, Avgasrening 2000 respektive Klimatkommittén) har framhållit att koldioxid bör användas som en parameter för differentiering av fordonskatten. Det finns behov av ett styrmedel som premierar bränsleeffektivitet bland bilar i alla storleksklasser. Det kan till exempel vara ett system där

koldioxidutsläppen relateras till bilens transportkapacitet genom ett rymdindex.

- Det andra uppdraget handlar om styrmedel eller förbud för att minska utsläppen av flourerade växthusgaser.

Verket ska undersöka möjligheterna att införa styrmedel, till exempel ekonomiska styrmedel eller frivilliga åtaganden, för att minska utsläppen. Verket ska också utreda möjligheterna att, för relevanta sektorer, förbjuda användningen av flourerade gaser och föreslå lämpliga datum för förbuden. De flourerade gaserna är HFC (ofullständigt halogenerade fluorkarboner), FC (fluorkarboner) och SF6 (svavelhexafluorid). Alla tre omfattas av Kyotoprotokollet. De används i dag i ökande utsträckning, framför allt som ersättning till ozonnedbrytande ämnen. Dessutom förekommer utsläpp av FC från aluminiumtillverkning.

I uppdraget ingår bland annat att se över åtgärdernas påverkan på energieffektiviteten, användningen av tänkbara alternativa gaser, vad förslagen kommer att kosta, konsekvenserna för småföretag samt samordningen med eventuellt kommande EU-lagstiftning.

- Det tredje uppdraget gäller utsläpp av växthusgaser från soptippar.

Regeringens nya skärpta avfallspolitik och genomförandet av EG:s deponeringsdirektiv kommer att minska mängden avfall som deponeras. Detta kommer även att leda till att utsläppen av metangas från deponier minskar. Naturvårdsverket får nu i uppdrag att ta fram underlag med uppskattningar av hur stora minskningarna av metanutsläppen blir till följd av den nya politiken. Naturvårdsverket ska även föreslå hur man bäst kan mäta och följa upp utsläppen av växthusgaser från deponier.

Samtliga uppdrag ska redovisas till regeringen senast den 25 juni 2001.

Gatu- och fastighetskontoret kommer med intresse att följa den fortsatta utvecklingen av de statliga miljöåtgärningarna och försöka få del av kommande statsbidrag.

Prioriterade inriktningar och åtaganden

Kommunfullmäktige har i februari i år beslutat om ett nytt integrerat ledningssystem. Uppföljning av stadens verksamheter ska ske utifrån de av kommunfullmäktige beslutade fem prioriterade områdena.

- ☞ Kvalitet
- ☞ Valfrihet
- ☞ Attraktiv plats för boende, företagande och besök
- ☞ Kostnadseffektiv och sund ekonomi
- ☞ Medarbetarna

Som närmare framgår av gatu- och fastighetskontorets nyligen presenterade Kvartalsrapport 1/2001 (tj utl 2001-04-04) har kommunfullmäktige inom området Kvalitet angivit följande prioriterade inriktningar.

- ✍ För brukaren tydligt formulerade åtaganden skall införas inom alla verksamhetsområden
- ✍ Verksamheternas miljöpåverkan skall systematiskt minskas genom tydliga åtaganden

Till underlag för budget 2002 – 2004, som behandlades i nämnden den 20 februari 2001, redovisades förslag till s.k. verksamhetsspecifika inriktningsmål utifrån de av kommunfullmäktige prioriterade områdena.

I kvartalsrapport 1 redovisas de generella åtagandena för år 2001. Miljöarbetet har integrerats med det övriga kvalitetsarbetet. Enligt stadsledningskontorets anvisningar ska de generella åtagandena följas upp fr o m kvartalsrapport 2. De verksamhetsspecifika inriktningsmålen och de generella åtagandena redovisas i bilaga 8 till kvartalsrapport 1. Vad gäller verksamheternas miljöpåverkan anges där följande generella åtaganden för gatu- och fastighetsnämnden.

Utifrån nämndens miljöpolicy skall varje programområde precisera åtaganden i syfte att

- ? Minska trafikens miljöstörningar
- ? Beakta miljöaspekten vid upphandling
- ? Minska energiförbrukningen
- ? Minska miljöbelastningen från tjänsteresor

Arbetet med att bryta ned dessa generella åtaganden till s.k. enhetsspecifika åtaganden kommer, som framgår av kvartalsrapport 1, att pågå under våren. I samband med detta kommer förvaltningsledningen att få göra en bedömning av trovärdigheten i dessa.

I vårt under innevarande år pågående miljöarbete ingår, med syftet att bli a minska utsläppen av luftföroreningar, en översyn och revidering av miljözonen och utarbetande av incitament i form av parkeringssubventioner för miljöbilar och definition av miljöbilar. Vi medverkar i miljöförvaltningens arbete med att dels utarbeta ett program som underlag för åtgärder i syfte att minska trafikens miljöstörningar, dels kontrollera hur miljö kvalitetsnormer påverkas av olika trafikplaneringsinsatser och exploatering. I samarbete med Göteborg och Malmö utarbetas tillämpningsanvisningar mm för miljökrav på arbetsmaskiner.

Uppföljning

Vad gäller de i skrivelsen upptagna möjligheterna att nå det av kommunfullmäktige tidigare angivna målet om minskning av koldioxidutsläppen med 20 % år 2005 jämfört med år 1990 anser vi alltjämt att det bör ankomma på andra organ i staden än gatu- och fastighetskontoret att svara för uppföljningen av den samlade miljösituationen i Stockholm. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har som nämnts redan fullmäktiges

uppdrag att följa och i planerade miljöbokslut avrapportera utvecklingen, samt att år 2002 göra en ny uppföljande studie. När denna uppföljning föreligger torde finnas förutsättningar att bedöma om och i så fall vilka eventuella ytterligare åtgärder som erfordras. Det kan då också bli aktuellt att göra målavvägningar mot andra samhällsintressen.

SLUT